AVKP actueel

Nr. 25, maart 2008

Tweemaandelijkse ledenbrief van de Archeologische Vereniging Kempen– en Peelland
AWN afd. 23

Correspondentieadres en verenigingsruimte
Deken van Somerenstraat 6, 5611 KX Eindhoven, tel. 040 – 238 65 92, awnafdeling23@wanadoo.nl
www.archeologie.dse.nl

Redactie
Ellen van der Steen tel. 040 – 291 08 55, evandersteen@hetnet.nl (eindredactie, layout en regioberichten)
Peter Seinen en Tonnie van de Rijdt (redactieleden)

ACTIVITEITENKALENDER

APRIL

wo 2 Lezing dierenbotten (1): Theo de Jong*
za 5 Opendag Rijkswaterstaat: archeologisch onderzoek aanleg randweg met voordracht van Theo de Jong*
za 5 Veldloop Uden*
wo 9 Lezing dierenbotten (2)
za 19 Opendag opgraving Waterdael. Someren*
zo 20 Contactdag NBG in Someren*
za 26 AWN ledenvergadering Den Bosch*

MEI

Za 31 Excursie Teuteburger Wald*

*Over de activiteiten met een ster ***** staat meer informatie in dit nummer.*

NIEUWSFLITS

AVKP actueel wordt vanaf dit nummer ook verstuurd aan contactpersonen van **Brabants Heem.** Zo krijgen we een groter verspreidingsgebied. Lees meer over de samenwerking op pagina 5.

Het nieuwe **Introductieboekje 2008** is beschikbaar voor alle leden. (Zie pagina 10)

De **nieuwe aanwinsten van de bibliotheek** worden voortaan opgenomen in de ledenbrief. De aanwinsten vanaf augustus 2006 tot met januari 2008 worden vanwege de omvang apart verzonden.

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

Dierenbotten

De cursus "Dierenbotten leren herkennen" door Theo de Jong vindt plaats op 2 en 9 april in het Archeologisch Centrum te Eindhoven. Theo vertelt ons hoe je zelfs uit kleine fragmenten nog de diersoort, de leeftijd, medische historie en levenseinde kunt afleiden. Benieuwd hoe dat kan?

Excursie Teuteburger Wald

Zaterdag 31 mei. Nabij Osnabrück (D.) ligt de plaats waar in 9 na Christus de Varus-“Schlacht” plaats vond. Het Romeinse Leger werd hierin de pan gehakt door de Germanen. Op de plaats van deze veldslag bevindt zich sinds 2000 een modern museum (te Kalkriese). Gereisd wordt per bus (ca. 50 zitplaatsen).

Vertrek vanaf Deken van Somerenstraat om 8.30 uur, we denken ca. 19.00 uur weer terug te zijn. Kosten: € 15 euro per persoon. Aanmelden kan via internet awnafdeling23@wanadoo.nl of de intekenlijst op het prikbord

Activiteitenkalender

		Maart April		April		April		April
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	14		15		16		17	
Ma	31	Cursus RO	7	Commissievergadering	14	Cursus RO	21	
Di	1		8		15		22	
Wo	2	Dierenbotten	9	Dierenbotten	16	Bestuursvergadering	23	
Do	3		10		17		24	
Vr	4		11		18		25	
Za	5	Opendag RWS/Veldoop Uden	12	Hanteringsdag Zwolle	19	Opendag Waterdael Someren	26	AWN ledenvergadering
Zo	6		13		20		27	

		April Mei		Mei		Mei		Mei
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	18		19		20		21	
Ma	28		5	Bevrijdingsdag	12	Pinksteren	19	
Di	29		6		13		20	
Wo	30	Koniginnedag	7		14		21	
Do	1	Hemelvaart	8		15		22	
Vr	2		9		16		23	
Za	3		10		17		24	
Zo	4		11	Pinksteren	18		25	

		Mei Juni		Juni		Juni		Juni
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	22		23		24		25	
Ma	26		2		9		16	
Di	27		3		10			
Wo	28		4	Bestuursvergadering	11			
Do	29		5		12			
Vr	30		6		13			
Za	31	Excursie Teuteburger Wald	7		14			
Zo	1		8		15			

	Werkavonden
	Bijeenkomsten
	Excursie / veldloop
	Cursus / lezing
	Feesten & borrels
	Feestdagen

Veldloop Uden

Als archeologische werkgroep Uden gaan we op zaterdag 5 april een akker belopen die grenst aan Hoenderbos III. De akker wordt in de toekomst waarschijnlijk ontwikkeld voor bouwlocaties. Het is een oplopende bolle akker. In de buurt is IJzertijd materiaal en Inheems Romeins gevonden. Ook zijn er in de buurt 2 vuistbijlen en een spinpotje gevonden. Om vast een indruk te krijgen of er mogelijk archeologische vondsten zijn gaan we veldlopen. Het is best een flinke akker. Mochten er mensen zin hebben om mee te lopen. Het perceel is hoek Ruitersweg – Laarweg in Uden. Laarweg is een doodlopende weg waar de auto's geparkeerd kunnen worden. We willen om 9.30 uur beginnen met lopen en rond 11.30 uur eindigen.

Opendag Waterdael Someren

Op zaterdag 19 april vanag 10.30 uur begint de opendag bij de opgraving Waterdael te Someren. De locatie is te bereiken via Witvrouwenbergweg, Ambachten, Muldersweg. Meer informatie wordt per mail rondgestuurd.

Contactdag NBG Someren

Programma 20 april

Van 10.15 tot 14.45 uur vindt een drietal lezingen plus lunch plaats in Hotel Centraal, Wilhelminaplein 3, 5711 EK Someren. De lezingen gaan over:

- De gemeenten aan zet. Over de wet Archeologische Monumentenzorg en de rol van gemeenten door Tonnie van de Rijdt.
- Someren-Waterdael 1991-2005, 20 hectare biografie van een dekzandlandschap door Fokko Kortlang.
- Opgravingen in Someren in het perspectief van micro-regionaal onderzoek in Zuidoost-Nederland door Henk Hiddink.

14.15 - 15.45 uur, Bezoek aan de opgraving Waterdael onder leiding van Fokko Kortlang en Henk Hiddink.
15.45 - 16.30 uur, Bezoek aan de tentoonstelling in het Heemhuis.
Kosten: € 12.50 (inclusief lunch). Aanmelden tot 10 april bij info@noordbrabantsgenootschap.nl of Het Noordbrabants Genootschap, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch.

Informatiecentrum Randweg Eindhoven in het teken van archeologie

Aansluiting Ekkersrijt en zijn bijzondere vondsten.

Op zaterdag 5 april staat het informatiecentrum van de Randweg Eindhoven helemaal in het teken van de archeologische opgravingen in het knooppunt Ekkersrijt. In het kader van de aanleg van de aansluiting Ekkersrijt is uitgebreid archeologisch onderzoek uitgevoerd. Er is onder andere een bijzondere grafheuvel en de resten van een dorp uit de bronstijd gevonden. Op zaterdag 5 april worden er twee presentaties gegeven over de aansluiting Ekkersrijt en deze archeologische opgravingen. Archeoloog Theo de Jong geeft een toelichting op de het archeologisch onderzoek en de bijzondere resten die gevonden zijn. De presentaties starten om 10.30 uur en 12.30 uur. De presentatie duurt een uur.

De Randweg Eindhoven wordt tussen 2006 en medio 2010 volledig vernieuwd van twee naar vier rijbanen en knooppunten worden in zijn geheel verbouwd. Er komt een systeem van gescheiden rijbanen, waarbij het doorgaande verkeer wordt gescheiden van het verkeer voor de regio.
Het informatiecentrum Vernieuwde Randweg Eindhoven geeft een beeld van de randweg zoals die er medio 2010 uitziet en biedt een overzicht van de werkzaamheden die tot die tijd uitgevoerd worden.

Het informatiecentrum is gevestigd aan de Run 4601 in Veldhoven (naast het Maxima Medisch centrum) en is geopend van dinsdag t/m donderdag van 13.00 uur tot 16.00 uur en de eerste zaterdag van de maand van 10.00 uur tot 16.00 uur. Meer informatie over de vernieuwing van de Randweg Eindhoven is te vinden op www.randwegeindhoven.nl of via het gratis telefoonnummer 0800-8002.

In verband met de meivakantie is het informatiecentrum gesloten van 28 april t/m 5 mei.

Persbericht *25-03-2008*

VELDWERK

Opgraving Gagelbosch van start: vrijwilligers welkom

Na herhaald uitstel is op 4 maart de opgraving van het kasteel Gagelbosch begonnen. Er ligt inmiddels een grote opgravingsput open waarin onder andere delen van de grachten en fundamenten zijn gevonden. Vrijwilligers zijn ook op doordeweekse dagen van harte welkom. Om teleurstellingen te voorkomen graag wel even vooraf overdag melden bij Liesbeth van den Bruel (06 – 2336 9210). De ingang van de opgraving ligt aan de Palestrinastraat in Eindhoven. De opgraving zal tot ongeveer in juli voortduren.

Ook op sommige zaterdagen zal worden gewerkt, doch alleen bij minimum deelname van 5 vrijwilligers. De werktijden op zaterdagen zijn van 10.30u tot 16.00u. De zaterdagen dat op Gagelbosch gewerkt zal worden zijn: 5 april, 17 mei, 14 juni, 28 juni en 12 juli. Voor hulp, begeleiding en instructie zijn op deze zaterdagen Liesbeth van den Bruel (projectteam Gagelbosch) en Nico Arts (gemeentelijk archeoloog) aanwezig. Personen die op zaterdag mee willen werken dienen zich van te voren en liefst per e-mail (archeologie@eindhoven.nl) op te geven. Afgelopen jaar hebben zich reeds ruim 20 mensen opgegeven om op sommige zaterdagen mee op te graven. Omdat deze zich niet specifiek hebben aangemeld voor deze opgraving en voornoemde zaterdagen worden zij verzocht zich opnieuw op te geven en daarbij de dagen vermelden waarvoor men zich opgeeft.

Veldcursus voor beginners

Voor de vijftiende keer wordt ook dit jaar een veldcursus voor beginnende vrijwilligers gegeven. In tegenstelling tot vorige jaren wordt deze cursus niet in maart/april gegeven, maar in juni. Bovendien is de cursus ditmaal alleen en uitsluitend toegankelijk voor leden van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland. De cursusdagen zijn: donderdagavond 12 juni (inleiding, 20-22u) en de zaterdagen 14, 21 en 28 juni, elke dag van 10.30-16.00u. Het maximum aantal deelnemers is tien. Bij teveel aanmeldingen genieten die leden voorrang, die nog geen enkele of nauwelijks veldwerkervaring hebben opgedaan. Geinteresseerden kunnen zich tot en met mei schriftelijk opgeven bij Nico Arts (archeologie@eindhoven.nl). Aan deze cursus zijn geen kosten verbonden.

Nico Arts

UIT DE REGIO

Opgraving Oranjehof te Best

In de zomer van 2007 vond in opdracht van de projectontwikkelaar archeologisch vooronderzoek door BAAC plaats op het terrein waar het Oranjecomplex gebouwd gaat worden. Hierbij werden twee forse sleuven opengetrokken en tot een meter diep afgegraven.
In de bodem zijn sporen aangetroffen die mogelijk wijzen op resten van een boerenerf. Uit dit vooronderzoek en de daaruit voortvloeiende waardering blijkt dat de vindplaats behoudenswaardig is. De regionale archeoloog van het SRE stemt in met het onderzoeks- rapport. Het college heeft besloten dat de archeologische resten opgegraven en gedocumenteerd moeten worden. Door de grote drukte bij de archeologische bureau's kan waarschijnlijk in april met de opgraving begonnen worden. Het onderzoek mag van de provincie gecombineerd gaan worden met graafwerkzaamheden voor de parkeerkelder. Daarmee wordt flinke tijdwinst geboekt.
Frank de Kleijn (contactpersoon)

Archeologisch onderzoek "Rondom de Luchense loop" in Mierlo

De Grontmij heeft in de periode februari/maart vele proefsleuven gegraven in de esdekken rondom de Luchense Loop gebaseerd op het verkennend booronderzoek. De proefsleuven zijn in het turkooize gebied in fig.1 aangeduid. Het gebied

tussen de Latsteeg en het Eindhovenskanaal heeft niets van betekenis opgeleverd.

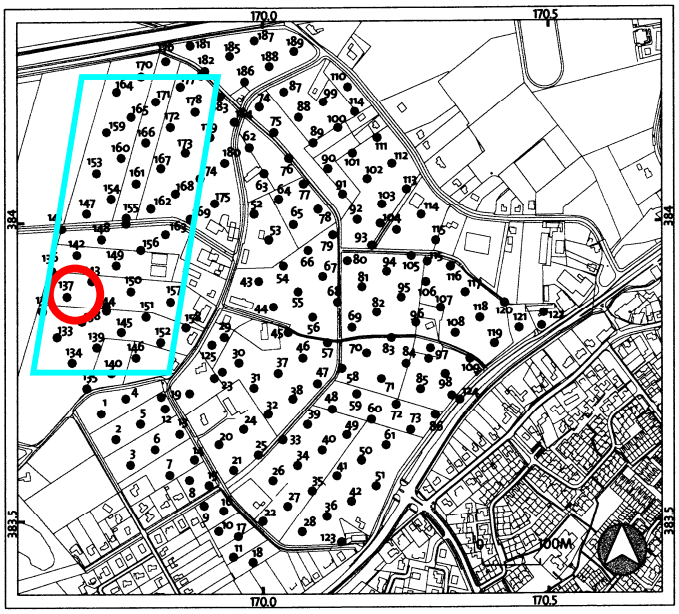

fig.1 Booronderzoek rondom Luchen. IJzer-/Late Bronstijd in rode cirkel

Het westelijk deel van het gebied tussen de Latsteeg en de weg Luchen leverde artefacten uit de steentijd en IJzer-/Bronstijd op. Vuurstenen microlieten, krabbers en afslagkernen zijn verspreid gevonden in het gebied. Daarnaast zijn gevonden paalsporen en scherven aardewerk, die voorlopig gedateerd worden Late Bronstijd cq Vroege IJzertijd.

fig. 2 Oppervlaktevondsten van microlieten Luchen

*Lit.: 28 januari 2006 M. Parlevliet / C. W. Koot : **"Rondom de Luchense loop"** Een archeologische bureaustudie en verkennend booronderzoek van het plangebied Luchen in de gemeente Geldrop-Mierlo (Noord-Brabant). Amsterdams Archeologisch Centrum.*

Geldrop

In Geldrop is archeologisch onderzoek gestart in het gebied De Burght, een oud kasteelterrein. De heemkundekring maakt zich zorgen over de wijze waarop dit onderzoek wordt uitgevoerd. In een volgende *AVKP-actueel* zal daar nader op worden ingegaan.
Jan Broertjes (contactpersoon)

Ter info enkele publicaties:

- Sam, L.A., 2007: Recente archeologie bij kasteel Geldrop, definitief archeologisch onderzoek op het kasteelcomplex. Amsterdam (AACpublicaties 39).
- Sam, L.A., 2007: Inventariserend veldonderzoek op het terrein 'de Smelen', gemeente Geldrop-Mierlo. Amsterdam (AACpublicaties 35) binnenkort te verkrijgen en te downloaden
- Parlevliet, M., J. Verspay, 2005: Verkennend booronderzoek plangebied 'De Smelen', gemeente Geldrop-Mierlo (Noord-Brabant). Amsterdam (AACpublicaties 34).
- Hissel, M., M. Parlevliet, J.P.W. Verspay 2007: Begraven bewonen beakkeren, archeologisch onderzoek bij de uitbreiding van de woonwijk Genoenhuis, gemeente Geldrop-Mierlo. Amsterdam (AACpublicaties 29).

Deze publicaties zijn te downloaden via www.aacprojectenbureau.nl. Ga dan naar AACpublicaties
Kees van Baaren (contactpersoon)

Uden

Hoogstraat

De eerste fase van de ontgronding van een gedeelte van de dekzandrug aan de Hoogstraat is inmiddels afgerond. Ondanks dat een voorafgaand booronderzoek van Bilan Tilburg aantoonde dat er geen archeologische vondsten te verwachten waren, bleek het tegendeel het geval te zijn.
Er zijn enkele honderden sporen aangetroffen die gelukkig nog voor het grootste gedeelte konden worden onderzocht en ingetekend. Het betrof vooral paalgaten, vele kuilen en greppels die zich meest op het hogere gedeelte van het terrein bevonden. In vele sporen werd aardewerk aangetroffen, vooral Elmpt en vroeg steengoed,

onder meer afkomstig uit Langerwehe. Er zijn geen duidelijke structuren van een huis gevonden maar wel een langwerpige zone vol met leemfragmentjes. Wellicht de restanten van een verploegde lemen vloer. Gezien ook de relatief grote hoeveelheid aardewerk die is aangetroffen leidt het weinig twijfel dat hier het erf van een veertiende eeuwse boerderij heeft gelegen van waaruit het gebied zal zijn ontgonnen.
Omdat jonger materiaal volledig ontbrak, zal de bewoning niet van lange duur geweest zijn, waarna het erf is opgenomen in de omliggende akker. Ook zijn er verspreid over het terrein nog enkele artefacten van vuursteen aangetroffen waarschijnlijk daterend uit het Mesolithicum.
Binnenkort zal begonnen worden met de tweede fase van de ontgronding, die enkele honderden meters verderop gaat plaatsvinden. Ook daar zal de heemkundekring Uden de begeleiding op zich gaan nemen.

Uden-Noord
Inmiddels is het proefsleuvenonderzoek Uden-Noord (locatie ziekenhuis) uitgewerkt en door Archol aan de gemeente aangeboden. Er zijn drie vindplaatsen benoemd die verder onderzocht zullen moeten worden als zij niet in situ bewaard kunnen blijven. Allereerst een gebied aan de oostkant van het onderzoeksterrein waar een concentratie ijzertijdsporen is gevonden. Dan het hele centrale gedeelte van het terrein, een kleine 10 hectare groot. Hier zijn verspreid over het gebied de plattegronden van 6 stalhuizen uit de Romeinse tijd aangesneden, daterend van de eerste t/m de derde eeuw na Chr. Het ziet er naar uit dat de nederzetting in de loop de eeuwen in noordelijke richting is verschoven, met als gevolg dat er nauwelijks een vermenging heeft plaatsgevonden van sporen uit de verschillende fasen van de nederzetting.
De derde vindplaats tenslotte betreft een post-middeleeuws karrenspoor met langslopende greppels dat zich aan de westkant van het centrale gebied bevindt. Hier wordt een beperkt onderzoek aanbevolen met name om het traject van de weg vast te stellen.
Het zal overigens nog wel zeker twee jaar gaan duren voordat er begonnen zal worden met het definitieve onderzoek. Een groot deel van het gebied is nog in particuliere handen en er bestaat nogal wat weerstand onder de bewoners die moeten vertrekken. Onteigeningsprocedures lijken dan ook onafwendbaar.
Goof van Eijk (contactpersoon)

SAMENWERKING AVKP EN BRABANTS HEEM

Archeologie is booming business. Meer dan ooit bestaat er belangstelling voor onze voorouders. Zowel archeologie als genealogie zijn onderwerpen waar veel heemkundekringen in onze provincie zich mee bezig houden. Op archeologisch gebied is de AVKP de vereniging van vrijwilligers die het meest actief is. Toen dan ook enkele van onze 116 heemkundekringen Brabants Heem als overkoepelende organisatie benaderden met het verzoek om een cursus over de nieuwe wetgeving op archeologisch gebied, was de keuze snel gemaakt. En het moet worden gezegd: de AVKP heeft een prima cursus verzorgd over Archeologie en Gemeentelijk Beleid. Meer dan 60 personen hebben deelgenomen, zodat de cursus zelfs tweemaal aangeboden moest worden.
Inmiddels heeft Brabants Heem ook het initiatief genomen om een netwerk van contactpersonen op archeologisch gebied van iedere heemkundekring in het leven te roepen. Meer dan 50 kringen hebben zich reeds aangemeld. Deze contactpersonen worden over belangrijke zaken op archeologisch gebied geïnformeerd of informeren elkaar.
Met groot genoegen meld ik u dat het bestuur van de AVKP ermee heeft ingestemd dat ook de contactpersonen van Brabants Heem in het vervolg de elektronische ledenbrief van de AVKP gaan ontvangen. Daarmee strekt de informatie zich uit over de gehele provincie Noord-Brabant. De samenwerking op archeologisch gebied tussen provincie, Brabants Heem, de AVKP en ook het Noordbrabants Genootschap maakt dat optimaal gewaakt wordt voor het zorgvuldig omgaan met de bodemschatten in onze provincie. Moge deze samenwerking een lang leven beschoren zijn.

Namens Brabants Heem,
Piet Meijers,
Portefeuillehouder archeologie en monumenten

OPGRAVING TERREIN DE LEEUWERIK TE HOOGE MIERDE

In de dorpskern van Hooge Mierde zijn in 2005 en 2006 sloopwerkzaamheden verricht om plaats te maken voor nieuwbouw. Dit project zal worden gerealiseerd op een terrein dat nu bekend staat onder de naam “de Leeuwerik”. Oorspronkelijk was dit de oude kern van Hooge Mierde, gelegen op de hoek Kerkstraat – Smidsstraat. In 2006 nam Heemkundegroep de Mierden het initiatief tot het graven van een proefsleuf. De aanleiding hiervoor was een intekening op de kadasterkaart van 1832, die melding maakte van een “oude kerk”. Onderzoek in de rechterlijke archieven hadden interessante gegevens opgeleverd, o.a. de afmetingen van het gebouw in een taxatierapport uit 1760.

Het graven van deze proefsleuf leverde goede resultaten op: grondsporen en puinresten. Nader onderzoek bracht een gemetselde poer, gevuld met puin aan het licht. Daaronder bevond zich een plaggenput, rustend op een fundament van een karwiel en daaronder werden 2 intacte kruiken gevonden, daterend uit omstreeks 1550. Verder in de sleuf werd nog een plaggenput en een gemetselde put ondekt. Door het snel instromende water was het niet mogelijk deze laatste put verder te onderzoeken. De vondsten hieruit werden geborgen.

Nader overleg met de gemeente Reusel–de Mierden resulteerde in een professionele opgraving welke werd uitgevoerd van 21 tot en met 27 februari 2008, door een team van de Vrije Universiteit te Amsterdam o.l.v. Berno Tops. Op het Noordoostelijk deel van het terrein waren in 2006 door Bureau ADC eveneens een aantal proefsleuven gegraven. Een daarvan was zeer interessant. Er bleken paalgaten in de bodem aanwezig te zijn. Met deze twee indicaties startte het team van de VU haar werkzaamheden. Men begon met genoemde plaats waar de paalgaten gevonden waren. Na het verwijderen van de zwarte grond werden er een reeks van paalgaten gevonden die in oost-westelijke richting achter elkaar liepen. Men kon maar een deel onderzoeken, aangezien nog niet het hele gebied was vrijgegeven voor onderzoek. Vermoed wordt, dat de reeks gaten doorlopen in het nog niet onderzochte terrein. Verder werden er zeer zwarte grondsporen aangetroffen, vermoedelijk van greppels. Nadat het geheel was ingetekend en opgemeten, werd de plaats weer gedicht.

De tweede plaats was de genoemde oude dorpskern, waar reeds onderzoek was verricht. Men begon met het opnieuw opmaken van de sleuf uit 2006. Weer kwamen er puinresten naar boven. Nu werd de sleuf verbreed, aangezien er aan de zuidzijde meer puinresten te zien waren. Uiteindelijk werd er een oppervlakte van ongeveer 800 m2 blootgelegd. Weer werden er talloze grondsporen gevonden uit verschillende perioden.

Het meest interessant waren wel de stenen resten die zichtbaar werden. Tijdens de eerste verbreding werd er een plaveisel van 132 bij 164 cm aantroffen. Er bevond zich geen verder materiaal onder dit vloertje. Mogelijk was het een soort stoep. Ruim vier meter zuidelijk daarvan bevond zich het fundament van een gevel, ongeveer 4 meter breed, ook lopend in zuidelijke richting. Deels liep het in oostelijke richting verder en mondde uit in zwarte grondsporen. Het fundament was van steen. De maat van de stenen was ongeveer 13 bij 23 cm met een voorlopige datering uit het begin de 17^{e} eeuw.

Nadat deze nieuwe vondsten verder ingetekend en opgemeten werden, ging men de nog aanwezige stenen put blootleggen. Besloten werd deze in zijn geheel te verwijderen. Alvorens een kraan de put laag voor laag wegschepte, werd de plaats met de nog aanwezige put ingetekend. Een deel van de stenen werd apart gehouden. Tijdens de opgraving van 2006 waren er al een groot aantal scherven, stenen en dakpannen gevonden. Nu ging men tot op de bodem. Weer vond men een eiken karwiel als fundament. Verder kwamen er nog wat scherven en de kaak van een varken naar boven.

Nader onderzoek wees uit dat de stenen put gemetseld was in de resten van een oudere plaggenput. In totaal werden er tijdens de opgraving van 2006 en 2008 vier putten, te weten drie plaggenputten en een stenen put gevonden.

Elders op het terrein werden eveneens botresten gevonden en scherven in geïsoleerde plekken gevuld met puinresten. Grote vraag blijft of de fundamentresten van het gebouw toebehoorden aan de Schuurkerk (Oude Kerk). De afmetingen in het taxatierapport van 1760 geven (omgerekend) aan dat het gebouw 18 meter lang, 9 meter breed en 10 meter hoog was. De gevonden fundamenten zijn kleiner. Mogelijk dat de poer, gevonden in 2006 uitsluitsel kan geven. Het wachten is nu op de conclusies die de medewerkers van de VU zullen trekken in het rapport over deze opgraving.

Riny Rovers-Swaanen
HKG de Mierden

JAARVERGADERING IN EEN MIDDELEEUWSE HERBERG

Op 19 maart werd in de middeleeuwse herberg van HOME in Eindhoven de AVKP jaarvergadering gehouden. Deze locatie was perfect om het verhaal van Mick van Son nog levendiger te maken. Na het donkere pad naar HOME was de verlichte herberg goed te vinden.

De jaarvergadering werd onder leiding van Tonnie van de Rijdt in een strak marstempo doorlopen. De vaste zaken: verslag, kascontrole, begroting en de oprichting van de stichting werden kordaat afgewerkt. Iets langer werd stil gestaan bij het concept beleidsplan 2008-2010. Peter Seinen, Haro van Gaalen en Ellen van der Steen hebben het beleidsplan samengevat tot vier rollen van AVKP die staan voor vier zaken waar AVKP voor staat. Met moderne presentatietechnieken gaf Ellen een toelichting en kwamen vanuit de zaal, eh herberg een paar goede aanvullingen. Het team gaat verder met het concept.
Aan het eind van de vergadering werd Haro, als aftredend bestuurslid nog even in het zonnetje gezet en hartelijk bedankt voor zijn inzet de afgelopen jaren. Ook werd het nieuwe introductieboekje 2008 uitgedeeld aan de aanwezige leden.

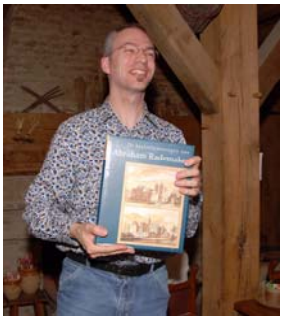

Daarna was de beurt aan Mick van Son. Onder het genot van een rijkdom aan hapjes en drankjes verhaalde Mick, gekleed in passend tenue over vroeger tijden. De middeleeuwse herberg was een verzamelplek om recht te spreken, zwaantjes te houden (bordeel), te eten, drinken, slapen en van paard te wisselen. Dit heet tegenwoordig trouwens een multifunctionele accommodatie. De herbergier (meestal een vrouw) was dan ook een belangrijk persoon en fungeerde (net als AVKP) als de spin in het web. Ook vertelde Mick over normen en waarden en pogingen om die te bevorderen. Per stad werden dan ook andere straffen bedacht om het volk enigzins in toom te houden. Hiervoor werden ondermeer de sluitingstijden vastgelegd. Daar hadden wij die avond geen last van. Ondanks de houten bankjes zat iedereen geboeid te luisteren. De avond was helaas te kort voor de vele interessante onderwerpen.

Ellen van der Steen

VERSLAG ARCHEOLOOP: OMGEVING WIJCHEN: AANTREKKELIJK WOONGEBIED DOOR DE EEUWEN HEEN

Ondanks het wat druilerige, gure weer stonden op zondag 9 maart jl. toch maar liefst 13 man aan de start om mee te doen aan alweer de derde archeoloop; dit keer in de gemeente Wijchen. Frank de Kleijn had zijn zwager Erik van den Elsen bereid gevonden om deze tocht voor ons te organiseren. Erik wist zijn kennis over de vele historisch interessante

plekken in Wijchen enthousiast met ons te delen en in te kleuren met de nodige anekdotes. Al snel werd ons duidelijk dat je in Wijchen bijna struikelt over de oudheden, zoals we tijdens onze tocht ook zelf nog zouden ondervinden.
Door haar ligging tussen twee grote rivieren, de Maas en de Waal, en de vele stuifzandduinen in dit rivierenlandschap, kent Wijchen een zeer lange bewoningsgeschiedenis. Talloze archeologische vondsten, al vanaf zo'n 8000 v. Chr., geven hier blijk van. Het feit dat Wijchen tijdens de carnaval 'Urnenrijk' wordt genoemd, geeft aan dat het niet zomaar om een paar potjes gaat. Zo werd ons verteld dat in de jaren dertig van de vorige eeuw de boeren de urnen die ze op hun velden vonden zelfs gebruikten om hun paden te verharden!

Wandelend langs oude boerderijen kwamen we langs de plek van het Wijchens vorstengraf bij Woezik (Wodan's plek of eik). In dit uit de IJzertijd daterend graf van een lokale hoofdman bevonden zich de beslagonderdelen van een vierwielige houten wagen; thans te bewonderen in het museum Valkhof te Nijmegen. Aangekomen op het landgoed van de baron te Leur was aan het 18e eeuwse landhuis goed te zien dat in vroeger dagen de boel hier nog wel eens onder water liep. De benedenverdieping is er lager dan de erboven gelegen etage, die als woonverdieping diende. Jammer dat de baron niet thuis was, want we waren onderhand wel toe aan een kopje koffie.

Hoogtepunt van de tocht was toch wel toen we op een door Staatsbosbeheer afgeschaafde heuvel op een "open vondst" van een urn met crematieresten stuitten. Op grond van de botresten werd driftig gespeculeerd of het hier om een kinderlijkje ging. Vuurwerkresten rond het potje deden bij sommigen echter de twijfel toeslaan. We hopen dat Willemien en Nico nog eens wat duidelijkheid kunnen verschaffen over de archeologische waarde van onze vondst.
In cafe De Leur konden we toch nog aan de koffie. Het gehucht Leur bleek ook nog over een idyllisch

middeleeuws kerkje te beschikken, met een romaans middenschip en een hoger gotisch koor. In het interieur waren nog een 13e eeuwse doopvont, oude wandschilderingen en mooie 16e eeuwse gesneden panelen in de eikenhouten banken aanwezig. Dat de groep nog genoeg energie had, bleek bij het beklimmen van de steile vliedberg achter het kerkje; vermoedelijk het fundament van een motte.

Over het kerkenpad liepen we vervolgens in ganzenpas naar de poort van het 14e eeuwse kasteel Hernen. Een mooi stukje jeugdsentiment, want dit is een van de kastelen uit de televisieserie Floris. Het beschikt als enige kasteel in Nederland over overdekte weergangen. Omdat het nooit door belegeringen is geteisterd, is het goed bewaard gebleven. Iets verderop kwamen we langs de veldovens die mogelijk werden gebruikt om de bakstenen te produceren voor het kasteel.
Het eind van de wandeling voerde naar kasteel Wijchen. Hier bezochten we het kleine, maar aardige archeologisch museum, waar we in chronologische volgorde vondsten uit de verschillende perioden van bewoning konden bekijken. Rond een uur vijf ging een ieder weer zijns weegs, terugkijkend op een geslaagde wandeling. De uitgebreide documentatiemap, die alle deelnemers ontvingen, geeft ook thuis nog de mogelijkheid tot verdieping in de rijke (pre)historie van Wijchen.

De Commissie Archeoloop

VAN DE LEESTAFEL EN LEESPLANK

Kaarten

"Vredig landschap & strijdtoneel, een kaart en prentexpositie van het Hertogdom Brabant." Dit is de titel van de tentoonstelling die tot 30 maart te zien was in Museum Kempenland. Voor de liefhebbers een lust voor het oog. Deze tentoonstelling is tevens een reden om aandacht te besteden aan onze eigen GEO plak, de atlas en kaart afdeling binnen de bibliotheek.

Een van de laatste aanwinsten GEO 046 is het boek "Op de kaart gezet", een boek over de politicus, kaartenmaker en waterkundige Hendrik Verhees die leefde van 1744 tot en met 1813. De tekst is van Hans Pel en de kaarten zijn verzameld door Martien van Zoeren. Het mooi geïllustreerde boek is uitgegeven door de Stichting Cultuurgeschiedenis Boxtel- Meierij Hendrik Verhees. Verhees is in 1744 geboren te Boxtel en bleef daar tot zijn overlijden in 1813 wonen. Als politicus was Verhees actief in Boxtel en namens Brabant zat hij met de Eindhovenaar Van Hooff in de Nationale Vergadering.

Verhees wordt gerekend tot de vooraanstaande landmeter/cartografen van zijn tijd. Er zijn momenteel vier Verheeskaarten bekend van gewesten of delen daarvan:

- De Peel,
- de Drosambten der stad Eindhoven met de omliggende heerlijkheden,
- de Kaart figuratief van het Arrondisement Breda en
- de kaart figuratief van de Meierij.

Zijn Meierij kaart van 1794 en gedrukt in 1797 was de eerste kaart van Brabant op basis van nieuwe metingen sinds 1661. De kaart was een echte vernieuwing en bleef tot ver in de negentiende eeuw in gebruik. De waterbouwkundige Verhees is de belangrijkste waterstaatkundige van de provincie Brabant in de periode 1775 – 1810. Hij won een prijsvraag voor een kanaal van Den Bosch tot Maastricht en Luik, én was verantwoordelijk voor de uitdieping en het bevaarbaar maken van de Aa. Hij stond aan de wieg van de Provinciale Waterstaat. Verhees was ook aannemer.

Carel van den Boom

VELDLOOP OIRSCHOTSE HEIDE

Na een jaar van afwezigheid, werd op zondag 24 februari door Nico weer een veldloop georganiseerd. Omdat tegenwoordig, volgens de wet, geploegde akkers slechts korte tijd braak mogen liggen, zijn de mogelijkheden voor een veldloop zeer beperkt. De Oirschotse heide, die dagelijks door onze Koninklijke Landmacht wordt omgeploegd, biedt hiervoor een prima alternatief.

Dit gebied was al in de steentijd bewoond en hiervan zijn nog sporen te vinden in de vorm van vuursteenfragmenten. Na een korte inleiding van Nico en het uitreiken van de (achteraf bezien) nogal groot uitgevallen vondstzakken, konden we aan de slag. De milde temperatuur en het bijna-zonnetje maakten er een heerlijke wandeling van, die zowaar enkele vuursteenfragmenten opleverden. Ik kijk al uit naar de volgende veldloop.

Peter Seinen

LANDELIJK STEENTIJDSYMPOSIUM IN LEIDEN

Op zaterdag 2 februari werd het jaarlijkse landelijke steentijdsymposium in Leiden gehouden. Een mooie gelegenheid om eens kennis te maken met de tak van archeologie waarbij het allemaal draait om vuursteenfragmenten en grondverkleuringen. Opvallend is dat onze zuiderburen een groot deel van de verhalen voor hun rekening namen, waarbij het vaak ook Nederlandse sites betrof. Goede presentaties overigens, zowel qua inhoud als qua uiterlijk: powerpoint rukt ook op in de archeologie. De nieuwe tijd liet zich ook zien door middel van het diepgaande gebruik van statistische technieken, waarbij de χ kwadraatverdelingen over het scherm rolden. Het massale publiek was er nog niet helemaal rijp voor en hoorde het zwijgend aan. Meer reacties kwamen los bij een spontane discussie over wie de ontdekker van de Vlaardinger cultuur genoemd mag worden. Ook deze soms vurige discussie werd door symposiumleider Leo Verhart (wie anders) in goede banen geleid. Maar wie de cultuur nu heeft ontdekt werd mij als leek niet duidelijk. Leuk om het symposium een keer meegemaakt te hebben.

Peter Seinen

VAN HET BESTUUR

Algemene Ledenvergadering AWN 's Hertogenbosch 26 april

De landelijke ledenvergadering van de AWN is dit jaar in 's Hertogenbosch. Ontvangst en lunch zijn in de Oude St. Jacobskerk, waarin nu de dienst Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten van de gemeente is gevestigd. De jaarvergadering zelf vindt plaats in de daarachter gelegen Azijnfabriek (eveneens van oorsprong een kerkgebouw).
Ronald van Genabeek (stadsarcheoloog) houdt een lezing voor de werkzaamheden van deze dienst. Daarna kan een bezoek worden gebracht aan het Noord Brabants Museum (waar o.a. nog altijd de bronsschat uit Nisterode te bewonderen is). **Er kan echter ook gekozen worden voor een rondleiding door het gebouw van de dienst Bouwhistorie Archeologie en Monumenten**. Deze optie staat niet vermeld in Westerheem, het is aanvullende informatie. Zowel het gebouw als de daar aanwezige collectie zijn zeer de moeite waard.

Aanmelden kan bij de algemeen penningmeester van de AWN, joop.bosch@zonnet.nl. Voor meer informatie zie Westerheem, feb. 2008.

Enkele 'gidsen' gevraagd
We zoeken nog twee of drie mensen die Den Bosch redelijk goed kennen en die de deelnemers aan de AVL willen begeleiden bij de wandeling van de Bethaniestraat naar het Noord Brabants Museum en die iets kunnen vertellen over wat er op die route te zien is (daar komt dan een stukje tekst voor).

Wie wil gidsen kan dat melden aan awnafdeling23@wanadoo.nl

Introductieboekje 2008 voor alle leden

Het heeft even op zich laten wachten en nu is het toch gereed, het introductieboekje voor 2008. Dit boekje heeft de titel "Stap voor stap, van heden naar verleden" meegekregen en is met name bestemd voor nieuwe leden van AVKP. Het boekje is weer helemaal actueel en bevat veel informatie over wat AVKP doet, bij wie je moet zijn. Uiteraard is het voorzien van mooie foto's en als nieuwtje is een lijst met interessante emailadressen toegevoegd. Omdat er veel is gewijzigd hebben we voor alle leden een boekje gemaakt dat tijdens de jaarvergadering is uitgedeeld, zodat iedereen weer over de laatste informatie beschikt.

Heb je het introductieboekje nog niet in bezit, dan kun je het afhalen op woensdagavonden in het Archeologisch Centrum te Eindhoven. Het is voor alle leden beschikbaar.